

А ЖЫЛХЕРЕККЕ ХАРЫСАЛГАНЫ БЕДИДЕР

Лаандырган ажил-херекке коммунисттерин мунакчы ролюн болгаш бот-харысалганы бейизер талаан-биле СЭКП-нин XXIV съезидинин болгаш партия Төп Комитетинин декабрь (1973 чыл) Пленумунун айтмышкындарын куусетпешан. Токунуу партия органын ажил-агыйын харысалгалдыг үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургузуп, оларга негелдени күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ноаккы Токунуу бүгү ажилчы чоноору болгаш күш-ажылчы коллективтер Бүтү-эвилелдин социалистик чарык-ыштыгга илгерилеги кижини, тоску беш чылдын тодоралжык чымынла шүтүгү ажил-херек дээр коммунисттерин, ажил-агыйн үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин, олардын негелдени күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Малчылдардын ажил-херекке коммунисттерин мунакчы ролюн болгаш бот-харысалганы бейизер талаан-биле СЭКП-нин XXIV съезидинин болгаш партия Төп Комитетинин декабрь (1973 чыл) Пленумунун айтмышкындарын куусетпешан. Токунуу партия органын ажил-агыйын харысалгалдыг үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургузуп, оларга негелдени күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ноаккы Токунуу бүгү ажилчы чоноору болгаш күш-ажылчы коллективтер Бүтү-эвилелдин социалистик чарык-ыштыгга илгерилеги кижини, тоску беш чылдын тодоралжык чымынла шүтүгү ажил-херек дээр коммунисттерин, ажил-агыйн үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин, олардын негелдени күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Партийжи амыдырал

Шиттириг үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Советтун хой-хой малчылары хулээдлерин ак сеткилдиг кууселин, чарыкка бедик көргүзүлгөндө чеди ал, шүлдүгү ажилда турда, чамык ий-чангыс кижилер ажилга харысалга чокталып, күш-ажылдын сагылга-чурумун үчүгү чорууктар бар. Мында кижилерге каларчы Серен Маань-оолду хамарыштырып болур. Ол каарын турар хонун үш ай дургунуна 80 башты ээ-харысалга чогу-биле чидирген. Төрөн совхозуна оон чидирген каражаны улуг. Эске-лаа мындагы чижектерин манаа көргүзүп болур.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

Ишчилердин үчүктөгү бот-харысалгалдыг коммунисттерин таарыштыр тургусканы, калдар-биле ажилдыг доктаамал чорууп, лаандырган ажил-херек дээр олардын харысалгалдыг күштелдирер талаан-биле хем чегелдени ап, организаствыг ажилдарын чоруу турар.

ПЕЧОРА ГРЭСТИН ТЫВЫЛГАНЫ

СЭКП-нин XXIV съезидинин Директиваларын өзүгүререн сугатуп Печора хеминин тайга эринде ГРЭС тууду эгелде берген. Оон төлөветтинген күчүзү—2,4 миллион киловатт.

Чоон халылар аразында ажилчы Пионерий суунун баштайгы бажынаары тыткып келген. Туудузулар бригадалар ГРЭС-тин кол корууу биле суг мөөнөөр черин тургузар шөлдү аштап кирипкен. Демир болгаш чаагаал оруктар шөр унуу чаалап эгелде берген. Чуктар хулээд алыр механикастаттынган шөлүгүштин дериин турар. Анаа бо чылын бешиг бажынар тууду корууу биле биригип тууду тургузар.

Туудузулар ГРЭС ирэк эвесте Усаины эр аяккы ирэктерин черинин нефть-биле кансиралажып унер гезин отузуу ажилдаар. Иччанаган ол электростанция бойдуу левишкериин бокталдырбас. Союзтага ажилдаар суг ук хеминин чыгаар тургузугунан чылыг чурумун увесес. Анаа ажилдаар кылдыр аныг тур союулга сууну шыгжамыры турар черин тууду турар. Амытанары, үчүш аймаан, хамарыш мурунунда Печоранын үчүгү бажык үсөөлөрүн камгалар өске-лаа илгеридик кемчилерин алыры төлөветтинген.

Тайга черин бойдуу байлыктарын ажилдага чедишкенин шингээлди алдында болгаш чарыгы саймаларына аажок чутула сонуг энегетикаанын ол улуг булурулгенине бистия чуртууствун чуу-буру хоорайлары амыгаштырууна сагыш салып эгелде берген. Бүгү-эвилелдин «Чымынлаа электротелевидин институтун Рига салбырын коллективин ГРЭС-тин баштайгы элөөчүн чогаалы берген. Далайга ажилчы чорур «Сонуг чука хаазы-2» электростанция чаа турдугу электростанция-биле хамар.

Печора ГРЭС-тин ажилтага 1977 чыла хулээдин бээр кылдыр төлөветтинген баштайгы элөөчү чымынла 7,2 миллиард киловатт-нак электр энергияны ажилдап үндүрү турар алаар. Ам Коми АССР-нин бүгү электростанцияларын ону ажилдап үндүрү турарындан ол ийи катап аажы.

(СЭТА-нын көр.) ПЕЧОРА, Коми АССР

БАЙКАЛ—АМУР ОРУУ БӨГҮН

АМУР ОБЛАСТЬ. Бүгү-эвилелдин шалыпчы комсомолчу тууду болу берген Байкал-Амур демир-оручу чурттуң улус ажил-агыйнга улуг умур-дузалыг. Үш муң 200 километр дурттуг ол демир-орук бойдуствун эң арбын байлантаары чедер органы бээр, үлетпүрлүг улуг девиснаарин, чаа-чаа херрай, суурларын тургускан турар.

Ол демир-оручу шугууну тууар болгаш өң төлөветил шинчилелдерин кылдыр амылды 30 чылдар-ла эгелзэн. Ук амыл дайындын улусундан арас сонсаан турган. Ол туудугу бурундаа чылын катап эгелзэн, «БAM тууду-орук» эргелденин септеле, катап тургузуушкун амылдары кылдыр 28 дугаар баштын девиснаарин амылчынары 1972 чылдын сентябрь 14-те демир-оруктуң баштайгы бир улашкын салган. Сибирь кежилер чоруткан улуг демир-оруктан чаа ол шугуи сонугу талаже улашкан.

Тайга, халык даглар, тулаалар кежилер туудузулар берге орунтары километр-километр-биле эртер. Орун шугу-мунга кылмаал 180 тууду-сууну тургузар. Бөгүн демир-орук шугууну салыры Бам станциядан 66 километр ырай берген. Алдан эск неөөдүгүн, туудузулар чурттаар муң-муң дербелчин метр чурттага шөлүн, столоваларын, магазиннерин, уулгар сатарын, школаларын туткан. Бамчылар бо чылын 132 километр демир-орук дуртун тууду тургузарын, илери чылын Бам—Тындынский аразымын Бүгү дуртууга аржымаал амылдарын күлзүгөн.

ЧУРУКТА: Бам—Тындынский аразымын уластугуна кылдыр ажилдарын «БAM тууду-орук» эргелденин кол инженерин В. С. Белопола ууртуп турар. Г. НАЛАЧЬНИКЪНЫң ФОТОЗУ. (СЭТА-ның фотозониказы).

ТӨЛӨПТИГ КОММУНИСТ БОЛГАН

Чыл келген тууду-на Кызылдын автосептеде заводунуң бугуруге күчүзү улашты, чаа дериале керекселер-биле дериттинип, бугу-марин культураны аймак-чынарнын, инженер-техниктер ажиллачкыларын билит мергежили билин турар. Заволта күш-ажылдын хоочунары-биле казы ажил-нише чүткүлүг, эрес-кежээ аныктар база хой. Иччанаган бирезаинге анык коммунист слесарь-жестиндик Владимир Хунай-оолду чоргарал-биле кирип болур.

Заволта Владимир ийи чыл бурунгулар, ыраккы Бай-Тайгадан ажилдап чедип келген. Анык оолду чаа мергежилдегилерин аарышкыны биле Кыш-ажылдын Кызыл Тек орденнинин эдилекчини, автобус слесарьларынн бригадирин Константин Тимофеевич Кукаинге хамарыштыр. Слесарь чаа анык эшти чымын-биле хулээд алган.

Алымында күш-ажылда анык, чаа чүдүлгөре сонугуругалык, өлгүт элөөк анык оол ажилынга хун бүрдү мергежи, улавазана бедик мергежилдик слесарьлар-биле барык-ла ден чыгыс ажилдаар апарган. Ук мергежилдик шингээлди, оон арга-дуржулачы чедип алырыга анаа Константин биле Владимир Хунай-оолду илгерилеги ажилдарын Кызыл Хорай Социалин аштанамына сонган. Бо үенин тургузууда илгерилеги хой-ништин, эрес-шүлдүгү ишчи, чоңун илгерилеги болгаш чагыларын салгыш ховакчы куусеалып, бодунун сонугучуларынын күндүлени чаалап алган.

Чокта чаа заводтун коммунисттер Владимир Хунай-оолду СЭКП кежигууна хулээд алтанын. Улуг башкы Женинин үндөүлөп тургусканы Коммунисттер партиянын хулээдинде кирип тура «Улуг Ленинин партияныга бодунун бугу чукун, билгендерин харам чокка берип, ам-лаа шүлдүгү үлэм ийи ажилдаар, өрөөнор, чурттаар мейд дөүлөт ол зангыратлаан.

Заводтун коммунисттер анык ажилчы, коммунист Владимир Хунай-оол ботунун мергежилди ам-лаа бедик, бугу күжүн беш чыл планын кууседиринге бээр дээринге бузууралын илгерилеги.

С. БОРИСОВ.

Чазын чажып тарыыр шөлдерге чаа чүүлдер

Совет селекционерлерини өсүртүп тыпканы чазын чажып таарып кылды-тастын бедик шөлдерге солтупа амгы үзө Сибирдин болгаш Уралдын шөлдерге калаа-биле негелтер деп, көдө ажил-агый культуруларын сорт талаан-биле шөлдеринин күдүне комитетинин ажилдачылары СЭТА-нын корреспондентизинге лынтатканыр.

Чижээ, Омск, Новосибирск болгаш Томск областарын шөлдеринге элзеп каш чыл шиттинге шөлдеринин сонда чымын-ластын «Новосибирская-67», Курган, Челябинск областарыга «Уральская-52» деп сорттары эки өзүп турар алапкан.

Ол сорттар аажок дүжүктүр, чогуур ажалтаа бедик өсүргөне гектарга онааштыр 25—40 центнер талааны олар бейип турар. «Новосибирская-67» сорттун кылды-тастын дүжүктүрүгүн талаан-биле хой чылдап тургузууда ол райондагы бичиг чере турган «Саратовская-29-ту» ам ажа берген.

Ол чаа сорттарлар хлөб бижирбеге, оон шыпары база эки билин. Ол сорттар ам мурунлагы сорттарга бот-лаарга тарып зарыгыныга түрүштүк болгаш ранзаарына кылмаал улуг база бичиг болуп турар.

Бо чылын чурттуң чазын чажып таарып шөлдеринге илгерилеги чазын чажып тарып кылды-тастын 11 чаа сорттарын чазын талаан.

(СЭТА).

Чагаа парлаттынмаза-даа

ХЕМЧЕГЛЕРНИ АЛГАН

Өвүр районун төвү Хандагыйи суунун чурттакчызы Х. Монгушун ажил-тал кижизиндеги энегетика ажилдаар арга-лаан турарын өлөктөкөн шүтүмүлдиг чагаа реакцияга келген.

СЭКП райкомунун херез-женин ортузунга ажаа чорудар кылдынын эргелденин У. Дугержанов бистиди бижилеке лынтатканы:

Авториң бижээ фактылар хандалаан балдыктанган Х. Монгушту килдиксе келдирип беселашкан Хандагыйи көдө Советтинге май төңүрүчкө ону өлгүт элзеп бижилерин келдирип, чогуур кемчиги хулээткен.

Көдө Совет болгаш херез-женин ортузунга ажил чорудар килдиксе тус ие таарып ажилдаар өлөктөкөн шүтүмүлдиг бижилерин, оон муон илгерилеги балдыкы контрольга алган турар.

И. НЕЛИН-СЕНГИ.

Бир чагааның изи-биле

ФЕРМАНЫ КАЖАН МЕХАНИЗАСТААРЫЛ?

«Тээди» совхозтун тускай эртемчилери бугурулгенин бугу-луг организаствалары болгаш технолоогтары болур ролюн амыгы үенин негелденин дүштүрү кууселин шылаалын турар. Дорту-биле чугааларга, совхозта бүрүн механизастаан чатгыс-лаа бугурулгө амыгы чок болгаш күш-ажылдын бугурулгө чүдүгү чымынла артышкан. Эр-Хавак сүт-бараан фермада 230 ажыг сүтүк уксаанын инектери бар. Саанчылар инектери хол-биле саап, оларды чергерин, өдзөн аштан-арыгларын хол-биле кылган турар.

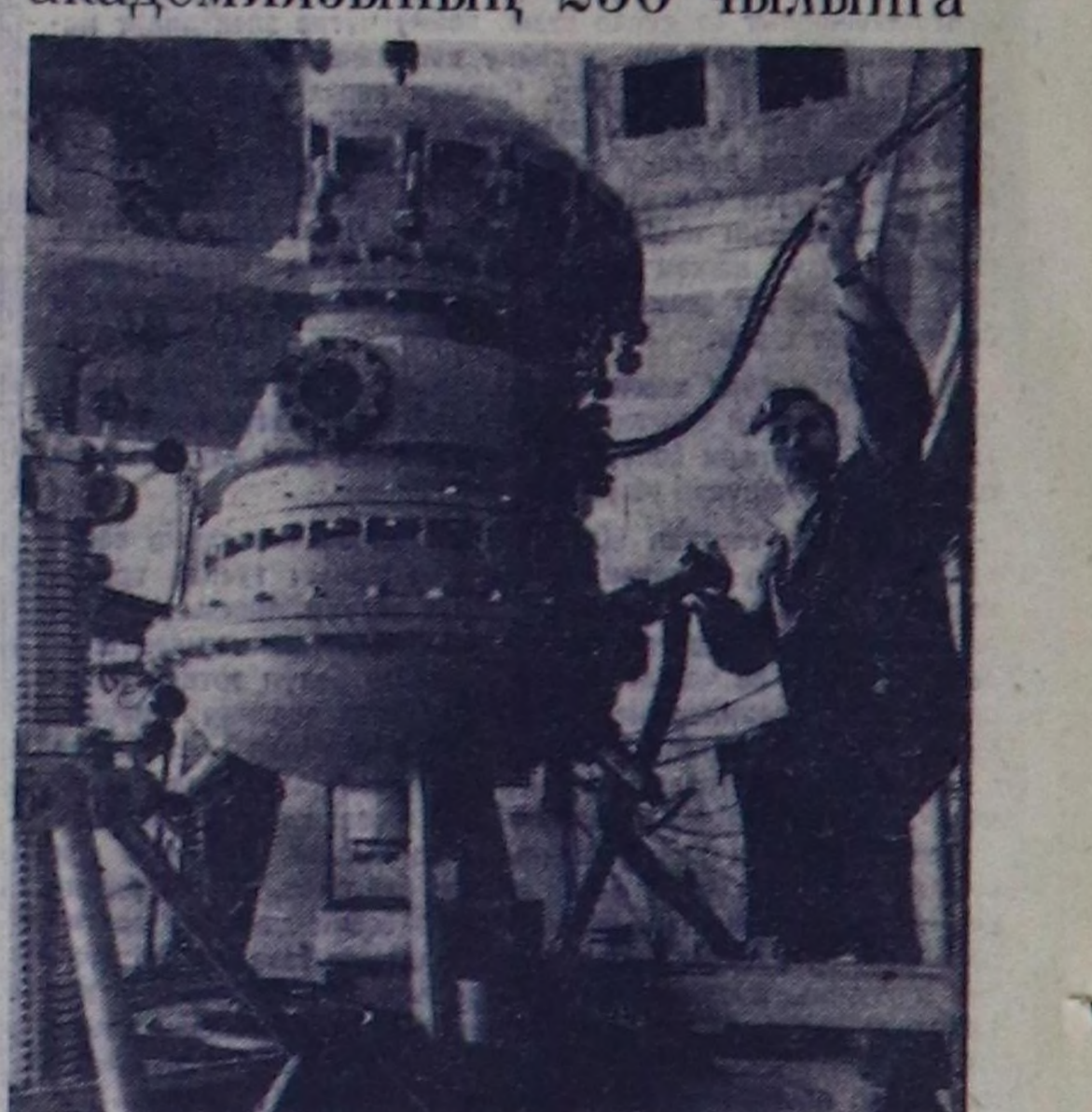
«Тээди» совхоз эртен чылын инек саар «Елочка» деп маркалыг апаратты, мада савап шыбардын бээр кереселди камгалган. Оон калык-лаа ажилда чок чыгар. Совхозтун дирекциясы болгаш кол специалистери бугурулгө кижизинин канчаар ажилдап турарын чедер өрөөнор корбей, республиканы мунакчы ажил-агыйларын арга-дуржулагы ажилдарына сагыш салбай, өлөктөкөн инициатива үндүрбей турарын бо үстүнал четиштер херечелен турар.

А. АДЫГБАЙ.

мала партия өгө организастванын хуралдарына, совхозтун парткомунга калып-лаа улаа чугаалашкан. Ук ферманын мех-анизаствар дүштүрүлгө ботунун бо чылыг социалистик хулээд-гезинде база бижээ. Эр-Хавакчыларын ферманын механизастаар дээр дүштүрүлгө совхозтун дирекциясы, тускай эртемчилери республиканың Советтарынның бугурулгө каттыжышкынынга база киндер. Иччанаган ол айттыгы ам-лаа чүгө шиттирлеттинмейн турарыл? Адаа харым алыр дээр рай-куусеомуну көдө ажил-агый эргелденин начальнигы аш Данлар, партия райкомунун ийин секретары эш Мелун, Найрала салбырын эргелекчи эш Самган олар-биле чугаалаштымын.

Толараттынган бо: ынаа чүгө чыгыс кылдыганы бар, «Тээди» совхоз «Елочка» деп саала апаралдык-ла, чам улуг бирээр херексел-лаа шеп-неп, оларын «ажылдарын ора-дып» көргөн. Иччанага-лаа оон чүгө үмзөн Эр-Хавак фер-мада кажалар эрги болганын алдар таарышкан, а ийиле элтеп салып, тургузуп көзө, оларын каймы-лаа ажилда-арын. Бо талаан-биле совхозтун кол инженерин эш Нуржук, механик эш Сайын-оол олар бугурулуг. Олар фермага бө-дүгү механизастаанын тургу-зуу бейин ам-лаа шиттирлеп шылавааныр. Үште, ферманын турар чери мыйл шитпене болгаш, черин бичи-ле куду казарга сүт үндүр кээр. Иччанаган ол чорук эрги кажаларын шитки алгандык, ону ханчалар аргаы бербей турар. Бир звес иччанаар кылар дээр болза, ферманың чок ка-вызынга улуг бугалар казып тургаш, оон суун кургадып, ону чынарп болур. Ол ажил-дарга хой чарыгалдар үнес билдирген. Оон өске арга бол-за, ферманың чоогуна чаа ка-жаа тууду, ону механизастаары болур.

Эр-Хавак сүт-бараан ферма-зын механизастапкан сонда саанчыларын күш-ажылды оранык чивээр, хостуг үе-чүгө көүдүзүр, күш-ажылдын бугурулгө бейин алаар. Оон-биле чергелештир бо чүдү-дүн эгезинде эш Адыгбайнын бижээни ышкыш, сүт саала-зынга өзгөчүлүк болбас. Мал кемчин чарыгалы кам-налгалы болур, малды ден-гилде-күжү, немелде девизин күдүлөүлө дээрин кымга-лаа билдирген. Иччанаган ферма-зын механизастаар кемчелдеги алары чүгүлө. Ш. ДОРЖУ, «Шынын» тускай көр.

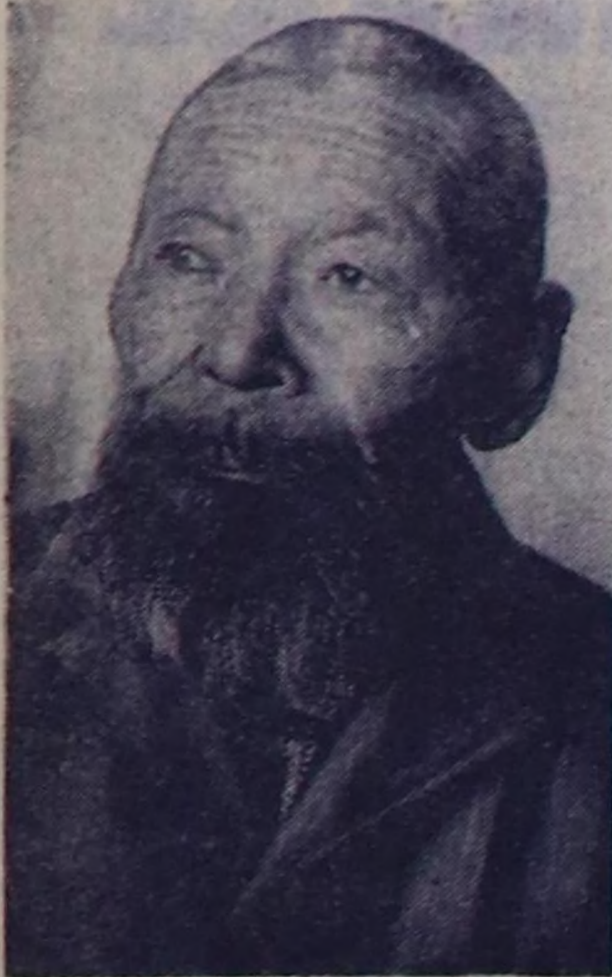

ССРЭ-нин Эртемнер академиязының 250 чылынга

(СЭТА-ның фотозониказы).

Совет Тываның 30 чылынга

КАРГЫРААМВЫ КАГБАС-ДАА МЕН...

«Сенээ ужуражыр дээр эртен орум узун-на болду, ыраажы Сорукту. Самолеттарны улаа айттаргылаштыр солу-солуп, Москвадан бээр көк дээрден тутуп келдим. Дирит турунда таварышпас болдум бе дээр, далаажан чордум...»

— Ырлаар-хааржак-ла деп билдир. — Бо чус чылдың ам кам чыда ийик? Мээй харым мича. Эрткен чылым чылдыр кылды. Тодуг-тогаа, чагай-ла чыл болду. Адак чинк эртим: багай чүгеге-даа таварышпадым — деп, салган айтырларымын харылап олтура, чугаалай-дыр. Тываның Бээжинге үндүт-хаыт төлөп, орус хаанга чагырттып, феодалдарга бээжиндир, камаарышпас чурт болуп база социализмни тургузуп туралдым дегенде, кара-биле көргөн кижиниң чугаанын Совет Тываның 30 чыл оюнуң бундузунде амчылары солуп болду. Ыңчалза-даа мен төөгү катарың ооң кижиниң чүгө болууну дугайын номчулугарга таныштырар болдым.

Көөмейини кагбас-ла мен. Хөмге суккаш чүктен аар мен. Каргыраамны кагбас-ла мен Халкы суккаш чүктен аар мен. Бо бантак ырааны ыраанышан адал чокка каргыраал чоран кижил—эңне баштай пластиккага үнүң бижиткег тываларың бирээң—Сорукту ол. Ону ырлаар-хааржактан дидиваан кижилер биңниң тылаа ховар... 1933 чыл. Наалым. ТАР-ның муракчы малчынык, сургалгы моголор, чүгүрүк айттар болгаш ыраажылар, хөөмейликер Кызылга келген. Хоорайны долгандыр одаглар чоран,

«ам болду, үнүң бижиткине берген дидир» дидик. — Хей-ле коргуп турган болду: үн биждилер—хала чок чүве чорду. Ооң соонда, пластиккалар бүгү Тывага тарай бергенде, харын, арбан, сумум чамык улuzu менден азаргаш турган дивес силер бе: мында мында ыңгылап, хааржак-савага каргыраалап алган дээр аап—деп, ырган ол чын сактып ор.

«Уюн келгеш, театр артистериниң аразына чоруп турдум. Тываны, харын чырым дегезине кезем мен. Каргыраалап-ла, ыргал-даа чордум. Оң-бүлем эвес болза, ол ояңаи артистарым-ла магачоо турган—деп, ырган ол чылдары сактып ор. Ооң чогум каш болган амык чылдары өөрүчүг эвес эркен болду.

Соруктуңуз алазы Оюн Самандай Межегейге чурттал чоран чүр-дир. Ол-чын ажы-те-лу эмгек, келергей ялың кижил чоран. Уруг-дарының экти, хыры бергенде кээрге, Мөреңге чурттал турган Ногаан-Будуп дээр моолга, ол Таңымдан таралган чорда, Соруктуңуз азырадыккан. Барган улдуу база-ла бай эвес болган. Ыңчалза-даа солгу нези Белке-Батына өскө төлүк болган, оңу өстүрүп каан.

Ычан тыва оң будулуң турган, Бөрүңде чыныктып кижил бурдуңуң-де согурп, оран-тандалыңа чалбарып чоран. Лама, хам, хелип, кескиң, чапан, дүжүмүк дээр, оларны бээжинчелер-ла улдуу чок. Ындыг хилиңчекти көрүп, оңу богу өкүңге чүктен келген оол феодал Ургу-Назын-ның хоюн кадарып чораш оксү-хөрөө ыры, хөөмей-биле чавырылдыр, сагыш-сетки-ли алаактырып чораш.

Бай-Тайга районунуң Кара-Хал. С. ФЕОНТИСТОВТУҢ ФОТОЗУ.

ДОПУЗУБИЛЕ

Бөрүңү көк дээр эвес, а пинтиңи малчы, оранпанын байлаан. Кыра болгандан узуткап турар. Ол кагар араатанын кижиле бөрүңү, харын мергежили чөтпес ичти бээжин далаазы берге. Оңу районунуң «Ызыл туу» колхозунун малчыныры Мижит-Доржу, Мөңгө, Оңу Саяалар чокта ка баштайгы аныаш, чөт бөрөктей ола-нын нези-биле калы түткүлган. Ол алмашкыла тараазына аэттангаш, алды бөрөк, бир улуг кыс бөрү одагы келген.

ЧАА ШҮЛҮКТЕР

УЛАНЧЫЛЫГ ЫРЫ

Амдырал «ажы дузун» амзап чорашан Адам, нем кайызы-даа кыры берген. Ажы-төлү бистер-мандал эссе-эссе, Арбан, суму чыгай берген чурттал чор бис. Аат өлүр — ойттан чоран шында, хемия Айыраңнаан чечек, чиник улам каастар. Адам, нем кыраан-даа бол, андананан иш Аткаа дагга уктуй ужуң, шайдуу турдуң. Иңиг шайны артап ора, олар-биле Ишти-хөңүм чажыт чокка хөөрөшкөй мен. Ине сыптаан авамны мен көрүп ора, Ишчи холдуң шевенин-даа сагыңгай мен. Хулбус мойнаа сымал ууштаар адам холу Хүүрек сыман дүрбүн орда аскерештиң Ажычынның эртен орун дигрискей мен. Ажыг дериң будуум кылдыр хуудуругай мен. Чуртталганын төмүзү чок. Ыңчалаштың Чурттуң үлүү салгачкылар холга алыр. Адам, нем кыраан-даа бол, кеазынна Ажы-төлү чуртун тудуң, алдаржымдар.

ТЫВА АССР-НИҢ ЖУРНАЛИСТЕР ЭВИЛЕЛИНИҢ КОНКУРСТАРЫ

I. СОЦИАЛИСТИГ ЧАРЫШТЫ ЭН ЭКИ ЧЫРЫТКАНЫ ДЭЭШ

Тыва АССР-ниң Журналистер эвилели республика солунчыга база телевидение болгаш радиога социалистик чарыштын айтырларың 1974 база 1975 чылдары эң эки чырышты конкурска дээр конкурсту чарлап тур: тоску беш чылдың ажыла-агы болгаш үтүштүр планнарын үлөтүрүңүң, туудуңуң болгаш транспорттун амжил-дичыларың хуусаа бетинде күнүссериң аазы; көдөз ажыл-агый амжилдак-чыларың тарааны болгаш өскө продуктуларың бугу-дериң, специализацияны болгаш улам ыңай мөңүзүңүң чорударың, көдөз амжил-агы бугу-дериң индустри-алдыг үндүзүнчө шилчидери дээр; мал амжилың амжилдак-чыларың мал амжилың про-дуктуларың бугу-дериң болгаш белектээриниң көвүдериң, малчынырың эңзелгич ила-датче шилчидери аазы. Конкурскка республика солунчы «Шың», «Тываның алыктары», радио, телеви-денение база шунту журналис-тер болгаш штаттан ашкылар авторлар киржиң болур. Конкурстуң үндүлгөң үндү-рерде дараазында чүгүдериң барымаалаар: — СЭКП ТК-ның декабрь (1973 ч.) Пленумунун шийт-келеринде айткан согула-лазы күнүссериң дээр база-уңу Пленумга СЭКП ТК-ның Чилиге секретары эл П. И. Брежневтиң чугаазына айт-кан чутула чүгүдериң ботта-лылары дээр дөштүг чорук-ту, ыңгылаштыгың болуруң, тайыңчы арга-шынэвиң келип алыры: — эң дээр бугу-дериң кол-лективтериниң мураачы дү-жүлгөңүң моонээриниң оңу пропандажыларын база непе-рецияга дөштөөчү болулары; — социалистик чарыш ту-гайында материаллаарың дү-рүндөңиң белек мергежил-биле бижиткиңиң, ол шыкаш оларын жано талазы-биле яны-буру болуру, күш-ажы-лың маапыларың бүгү талазың портреттерин тургу-зары. Редакция коллективтериниң шаңнаары-биле ийи шаңнал-ды дөштөөчү: бири шаңнал 200 рубль, ийиги шаңнал 300 рубль.

Фильмни, тырттырып эгелээн

ВЛАДИВОСТОН. («Красное знамя» солунунуң корр. Г. Клямов). «Мосфильм» киностудия-нын аксепцияныз Арсеньев хоорайнын чогуула чөлдөрө өңүг, дөдөгө форматтың, ийи сериялыг «Лерсу Узала» деп фильмин тырттырып эгелээн. Приморьениң шилчелекчи В. К. Арсеньевтиң тоотузуу экранга дүжүрениң япон кинематографияның көкү мастери Аквара Куроова боттангыры турар. Совет болгаш япон опера-торлар эртенниң-не тайгаже үчүп чоруп турарлар. Япон режиссер ол фильме амчыралыңын бүгү дүрүңүң-да бойду аразына чурттал, ажылап чоран болгаш оңу билди, оңу ажыдып өөренип калган кижини көргүзөр кү-дөңиң. Лерсу Узалаңиң ролюнга ой-наар кылдыр Тываның арга-жүм-шин театрының артизи М. Муңзукту чалаан. А сургал-гы аян-чорукчуңуң ролюнга сургалгы совет актер Ю. Соло-мин ойнар. («Правда» солундан).

ЭРГИМ УРУУМ

Узуң орук чоруп тура, Уруум ошкап, холдан салбайн үр-ле тур мен. Хезиң кызым оңу билбейн, Хербектеңиң, чүдүлүгүң, давыл турду. Чаагы үңгөн чаптангы-даа, Чагай хоюг, карактары шоваа-чазык. Сөлбөр бажы арым суйбай, Сеткялиңге таалаа казын тарып турду... Муң-муң өргөз эртен тудум, Муңгараардан ырым-шоорун чаргылаам.

КЫЗЫЛДЫҢ БАШКЫ ИНСТИТУДУ ЧАЛАП ТУР

1974-75 өөредилге чылында Кызылда күрүениң башкы институту дараазында факультеттерге хүндүскү салбырга студентилер хүлээп алырын чарлап тур: физика-математика факультетинге — тускай эртеми: физика болгаш математика, беш чыл өөренир; филология факультетинге — тускай эртеми: национал школага орус дыл болгаш литература, өөренир хуусаазы 4 чыл, орус дыл болгаш литерату-ра база тыва дыл болгаш тыва литература, өөренир хуусаазы — беш чыл; биология-химия факультетинге — тускай эртеми: химия болгаш биология, өөренир хуусаазы 5 чыл. Институтка кирерлер дараазында экзаменнерни дүжаар — физика-математика факультетинге: ма-

тематикага (аас, бижимел-биле), орус дылга болгаш литературага (бижимел-биле), физикага (аас-биле); филология факультетинге: орус дылга болгаш литературага (аас, бижимел-биле), даштык дылга (аас-биле), орус дыл болгаш литературага (аас, бижимел-биле), ССРЭ төөгүзүң (аас-биле), даштык дылга (аас-биле), орус дыл болгаш литерату-ра база тыва дыл болгаш литература тускай эртемниң экзамен дүжаарлар даштык дылдың орнуңа тыва дылды (аас, бижимел-биле) дүжаар; биология-химия факультетинге: химияга (аас-биле), биологияга (аас-биле), физикага (аас-биле), орус дылга болгаш литературага (бижимел-биле). Институтка хүлээп алыр дугайында билдиниш-киниң ректорунуң алыңга бижиңир. Билдинишкениң дараазында документилерни кожар: ортумак эрте-

Телевидение

ИЮНЬ 12-ДЕ МОСКВАДАН 13.30—Дамчыңылдар про-грамманы. 13.35—Медээлер. 13.45—Өңүг телекөргүзүт. Уругларга. «Почтачы» болгаш пошта». 14.00—Д. Кабалаев-ский, Фортеллоко бие ор-кестрге шык концерт. Дөстөй кокурузунуң дүрөңдөм Т. Хар-ченко. Тев телеаалакениң болгаш Бүгү-өңүл радио-аун симфониятың уагу оркест-рин күссери. 14.20—«Ленин-че орук-биле». Бүгү-өңүлде депортаж. 14.50—Өңүг теле-көргүзүт. «Парток секретары». Урал-чечен телефильм. I-ги сериясы. 16.00—Өңүг теле-көргүзүт. «Делегейин П. И. Чайковский аттыг V кон-курзуңуң байырың амжил-дышкының». 18.00—«Уе». Информастыг программа. КЫЗЫЛДАН 18.45—Телемедээлер. 18.55—Уругларга. Мультифильм. 19.05—«Саян кырында кежээ». Тележурнал. 19.45—Телемедээ-лер. МОСКВАДАН 20.00—Фехтованиң ССРЭ-нин чемпионнаы Рапара. Эр улус Минскяен дамчыдыла. 20.15—Д. Шостакович, Прелю-диялар. 20.25—Өңүг теле-көргүзүт. «Нильмюнер». Доку-менталдыг телефильм. 20.55—Өңүг телекөргүзүт. Москва хоорай солгула округуңуң согулчуларының ССРЭ-ниң Дээли Советиниң алууталы-га кандалат эш А. Н. Коми-гин-биле ужуражыла. ССР Эвилелиниң Күрүениң үдөгери Улуг театрыңдан дам-чыдыла. 23.15—00.00—«Уе». Информастыг программа.

Хөмүр-даш хереглекчилеринге

Одаар чүүл сайгарар талазы-биле республика конторазы Тыва АССР-нин министрстволары бо-лгаш ведомстволарың удурткучуларыңа чарлап, дыннадыр болза, оларын чыгыргазында турар бугу-дүрүлгөргө, албан, организацияларга хөмүр-дашты фонд дыннады-биле фонд хуваалады чок-ка сатпас. ОДААР ЧҮҮЛ САЙГАРА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ РЕСПУБЛИКА КОНТОРАЗЫ.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ

Кызыл, Шетивия-Бравченко кудумчуз, бажы № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ. Редакторунуң 24-63, редакторунуң ораакчыларының 35-24, пропаган-да кылдының 23-54, харысалталыг секретарының 23-35, партижи амдырал кылдының 37-13, культура кылдының 23-54, көдөз ажы-агы кылдының 21-47, улугот кылдының 22-64, чагаа кылдының 41-27, информация база совет тургузуг кылдының 20-60, бухгалтер-ларының 31-75, корректорларының 27-41. Солду, келбейн барганга 32-75 телефонго долаар.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП УНЕР

Тираж 16056 ЧАГЫГ № 689. ТГ—00495